
від Острівця і Журатина перетворився на відокремлені між собою три масиви. Ця тенденція продовжується й після Другої світової війни. На космічному знімку бачимо чотири відносно невеликі лісові масиви на місці колишнього лісу. Ще дві невеликі земельні ділянки на берегах Полтви заліснені у другій половині ХХ ст. із ґрунтозахисною метою. Невеличкий лісовий масив площею 22,58 га на правому березі Полтви навпроти впадіння Думни висаджений явно у радянський період і з тих часів його площа поступово зростає. Такий висновок ґрунтується на співставленні космічного знімка із топокартою 1:100000, що відображає ситуацію на 80-ті роки минулого століття. Цей масив перебуває у державній власності як землі для ведення лісового господарства.

При аналізі сучасного космічного знімка і Публічної кадастрової карти бачимо, що більшість земель у басейнах Думни і Полтви уже впорядковані, ділянки мають кадастровий номер і надані у власність. Зокрема кадастрові номери має кожен із масивів лісу. Найбільший із них на північ від с. Безброди має площу 200 га. Західніше від нього лісова ділянка площею 29,6 га. Між ними 15,4 га земель запасу на схилі, які варто передати лісгоспу під заліснення. Хоча останнє малоймовірне, враховуючи активний розвиток агробізнесу. Північніше, в напрямку с. Кізлів є ще 50,3 га державних земель, що теж можуть розглядатись як потенційний фонд для заліснення, якби не їх цільове призначення – «для ведення фермерського господарства».

Література:

1. Гавришок Б., Дем'янчук П., Саленко І. Конструктивно-географічний аналіз лісгосподарського землекористування Радивилівського району Рівненської області., Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія Географія. Тернопіль, 2016. № 1. С. 276 – 283.

2. Офіційний веб-сайт Державного підприємства Буський лісгосп URL: https://lvivlis.gov.ua/busk_forestry.

3. Старовинні карти. Перший мегапортал карт в Україні URL: <http://freemap.com.ua>.

4. Archiwum Map Wojskowego Instytutu Geograficznego 1919 – 1939. URL: http://english.mapywig.org/viewpage.php?page_id=7.

Ірина ВАНДА

Львівський національний університет імені Івана Франка

МОЖЛИВОСТІ І ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ ЯВОРІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ГРОМАДИ: ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ

Реалізація реформи децентралізації в Україні зумовила появу низки нових об'єктів конкретних суспільно-географічних досліджень – нових районів і територіальних громад (ТГ). Актуальність їхнього дослідження зумовлена теоретико-методичними (укрупнення зумовлює застосування принаймні трьох просторових зрізів; зміна інформаційної – статистичної і картографічної – бази, також корективи її доступності у період дії воєнного стану або стану війни; перегляд сформульованих закономірностей, застосування категорій суспільної географії до нових адміністративних одиниць; формування схем і методик дослідження, зважаючи на сучасний технологічний розвиток) і практичними аспектами (зростання повноважень ТГ, обов'язковість стратегічного планування, узгодження стратегічного і просторового аспектів; типологія та порівняльно-географічне дослідження сусідніх ТГ – підґрунтя формування відносин співробітництва; пост-воєнне відновлення і відбудова визначають рушійною силою і основою громади).

Виділення можливостей і викликів розвитку Яворівської міської громади виконано на теоретико-методичній основі Львівської суспільно-географічної школи: розгляд території як головного поняття, виділення властивостей, відношень і процесів території, як складають її потенціал і просторову організацію [3, С. 314–317]. Дослідження здійснено на матеріалах попередніх комплексних наукових публікацій про регіон [6], компонентних характеристик [1;

4], матеріалів органів влади [2; 5].

Можливості і виклики розвитку ТГ визначаються зовнішнім середовищем, тоді як власний потенціал визначає сильні і слабкі сторони розвитку. Узагальнені особливості потенціалу Яворівської міської громади: значний просторовий ресурс (найбільша у Львівській області за площею, кількістю поселень, зокрема сільських); прикордонне положення: функціонування двох пунктів перетину кордону, режим місцевого прикордонного руху для населення, збережені родинні зв'язки зумовлювали інтенсивний товарами, перейняття соціально-культурних, господарських моделей повсякденного життя з сусідньої Польщі; переважання сільського населення; порівняно з областю нижча щільність населення при більшій щільності сільських поселень; менша інтенсивність депопуляції при значних локальних відмінностях; режим спеціальної економічної зони як один з зовнішніх чинників розвитку 1998–2007 рр. інтенсифікував притік іноземних інвестицій, диверсифікацію структури економіки, створення промислових підприємств, що визначає економічну успішність громади: входить до групи 11 громад області, які здійснюють реверсну дотацію; суспільно-географічна поліфункціональність (особливо розточької частини території; у надсянській просторово-переважаючою є сільськогосподарська функція); природно-географічна диференціація (північна третина території розташована на Розточчі, решта – Надсяння) збігається з відмінностями землекористування, розселення, господарювання (на Розточчі вища частка лісів, переважання малих сіл у системі розселення, незаселені території через мілітарно-навчальної та пост-видобувної функції території).

Пріоритетна нова можливість Яворівської міської громади, як і решти ТГ України, пов'язується з пост-воєнним розвитком, зокрема збереженням і посиленням безпекової функції (прикордонність, Міжнародний центр миротворчості і безпеки), зростанням попиту на продукцію підприємств (виробництво будівельних матеріалів і пов'язаних товарів, харчової галузі). Зберігаються можливості реалізації засад сталого розвитку (функціонування транскордонного біосферного резервату «Розточчя»); впровадження гнучкої територіальної організації суспільства (формування логістичного центру, зважаючи на прикордонно-транспортне розташування, близькість м. Львова – західноукраїнського ядра); діджиталізація виробництва (формування індустріального центру Яворів).

Оновлені ризики розвитку Яворівської міської громади пов'язуються з тривалою війною в Україні, що може спричинити відтік населення у безпечні країни. Спостереження свідчать про проблеми інтеграції вимушено-переселених осіб, особливо в інерційній соціокультурній сфері (релігійні установки, культурні паттерни повсякденного життя) попри впроваджувану політику. Громада, як і Яворівський район загалом, не є привабливими для релокованих підприємств, тому є загроза зниження економічної спроможності громади

Яворівська міська громада характеризується значною неоднорідністю між старостинськими округами, які є усталеними й інерційними. Підґрунтя просторових відмінностей закладено природно географічно (Розточчя – Надсяння) і суспільно-географічно (система розселення, функції місць). Зовнішні чинники розвитку мають переважно регіональний і загальнодержавний рівень формування, і диференційовано проявляються на локальному рівні залежно від власного потенціалу громади.

Література:

1. Ванда І. *Общественно-географические особенности концентрирования населения на локальном уровне (на материалах Яворовского района Львовской области)* / *Весці БДПУ. Серія 3. «Інфарматыка. Геаграфія. Біялогія».* №3. 2016. С. 70–75.
2. Портал спроможності територіальних громад / *Міністерство розвитку громад та територій України*, 2021. URL: <https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html> (дата звернення: 20.02.2022).
3. Шаблій О. *Суспільна географія: у двох кн.* Кн. 1. *Проблеми теорії, історії та методики дослідження.* Львів, 2015. 814 с.
4. Шаблій О. І., Ванда І. В., Вісьтак О. І. *Розвиток і структура господарства Українського Розточчя* // О. Шаблій. *Суспільна географія: у двох кн.* Кн. 2. *Проблеми українознавства, регіоналістики і краєзнавства.* Львів, 2015. С. 466–479.
- 5.

Яворівська міська громада, 2022. URL: <https://yavoriv-rada.gov.ua/finansi-i-bjudzhet-16-31-38-05-08-2021/> (дата звернення: 26.09.2022). 6. Roztocze przyroda i człowiek / Red. T. Grabowski, M. Harasimiuk, B. M. Kaszewski, Ya. Kravchuk, B. Lorens, Z. Michalczyk, O. Shabliyi. Zwierzyniec, 2015. 528 s.

Владислав МОРГАЦЬКИЙ

Львівський національний університет імені Івана Франка

МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА У КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ КУЛИКІВЩИНИ: СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД

Реформа децентралізації, трансформація адміністративно-територіального устрою та адаптація якісних європейських практик у соціально-економічному розвитку вплинула на локальні, регіональні та національні суспільно-географічні процеси. Зокрема, для формування певних «траєкторій» змін розробляють стратегії розвитку, які безпосередньо відображатимуться у перебігу відповідних процесів. Серед таких сфер виділяють молодіжну політику – важливу складову просторового розвитку громад і територій. Вона завжди привертала увагу органів влади з метою інтеграції молоді у громадське середовище або ж виконувала ідеологічні імперативи для контролю чи спонукання до певної діяльності із визначеною суспільно-політичною метою.

Згідно Закону України «Про основні засади молодіжної політики» остання трактується як *«напрямок державної політики, що спрямований на створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов і гарантій для соціалізації та інтеграції дітей та молоді в суспільні процеси, що здійснюється в інтересах дітей та молоді та за їх участю»* [1]. З точки зору географа, важливо акцентувати на просторовому підході щодо аналізу молодіжної діяльності. Тому під молодіжною політикою можемо розуміти *діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій та інших зацікавлених сторін щодо розвитку молодіжного середовища на локальному, регіональному чи національному рівнях з урахуванням його соціальних, культурних, економічних потреб з урахуванням особливостей наявного та потенційного просторового розвитку громад і територій.*

У суспільно-географічному огляді молодіжної політики на рівні територіальної громади доцільно розкрити *демографічний, освітній, соціально-економічний, правовий аспекти* в контексті *просторового розвитку*. Як приклад, обрано Куликівську селищну територіальну громаду Чернігівського району Чернігівської області.

Демографічний. В Україні молоддю вважають громадян віком від 14 до 35 років. Станом на 1 січня 2019 року молодь на Куликівщині становила 3796 осіб. Серед усього населення колишнього району її частка складає лише чверть населення (24%). Кількість жителів старше 65 років становить 3985 осіб (25% від загального показника). Демографічне співвідношення має чіткі ознаки незбалансованої вікової структури через інтенсивне зростання представників старшого покоління. Підтвердженням цього є зменшення частки населення на 40%, порівняно з показником кількості у 1990 році, адже смертність перевищує народжуваність у 4 рази [3].

Освітній. Досить висока якість освіти є досягненням і, водночас, проблемою розвитку громади. Молодь після здобуття неповної чи повної загальної середньої освіти вступає до закладів профільної чи вищої освіти, що спричиняє її значний відтік. У більш розвиненому, комфортному середовищі ліпші умови для самореалізації, забезпечення особистого достатку. Покращення освітньої, спортивної інфраструктури громади сприяє підвищенню якості навчального процесу, але відсутність конкурентних умов для самовираження та реалізації неформального творчого потенціалу молоді змушує безповоротно мігрувати. Щодо середньої освіти, то одна з причин – розвив між поколіннями у навчальному процесі через поступове збільшення кількості вчителів старшого віку та повільне залучення молодих фахівців.